

B R O N I Ś Ł A W N A D O Ł S K I

ROZKWIT LITERATURY
NARODOWEJ W XVI WIEKU
NA TŁE ŻYCIA UMYSŁOWEGO W POLSCE

Z 54 RYCINAMI W TEKŚCIE

**Kolekcja
Emila Kornasia**

	Str.
I. ZMIANY DOKONANE W XV WIEKU: Szczęśliwa zmiana. — Inna oświata w Polsce. — Znaczenie książki i powstanie życia literackiego. — Reformatorski duch w życiu	5
II. HUMANIZM I JEGO PRZENIKANIE DO POLSKI: Średniowieczny pogląd na świat i życie. — Zmiana tego poglądu. — Odkrycie człowieka w starożytności. — Obudzenie się krytycyzmu i indywidualności. — Niebezpieczeństwa nowego kierunku. — Renesans wobec narodowości. — Propagatorowie humanizmu w Polsce. — Pierwsze jego początki. — Filip Buonaccorsi Kallimach. — Rozpowszechnianie się renesansu w XV wieku. — Elita umysłowa w tym czasie. — Przeszkody w rozwoju humanizmu. — Przejawy wpływu renesansu. — Wpływ na literaturę. — Obudzenie się potrzeby piśmiennictwa. — Wpływy antyczne. — Zadania literatury	7
III. W SZKOŁACH KRAJOWYCH I ZAGRANICZNYCH AKADEMIIACH: Humanistyczne wykształcenie. — Studia retoryczne. — Wychowanie religijne. — W naszych akademiach. — O krakowskim uniwersytecie. — Kochanowski o szkołach krajowych i wyjazdach za granicę. — Czym były Włochy dla Janickiego. — Znaczenie studiów zagranicznych dla Kochanowskiego. — Włochy marzeniem naszych humanistów. — Wszyscy do Włoch! — Uczeń włoscy wobec Polaków. — Wyjazdy do Niemiec a reformacja. — Ujemne wpływy wyjazdów	18
IV. NA DWORZE PAŃSKIM: Czym były dwory dla wykształconego człowieka. — Dwór biskupa Maciejowskiego. — Modrzewski a Łaski. — Okres dworski Jana Kochanowskiego. — Uwagi o dworach i literaturze dworskiej. — Mecenat literacki i kulturalny w Polsce w XVI wieku. — Czy był u nas brak mecenatu. — Najwięksi mecenasi literatury tego stulecia	31

V WPLYW REFORMACJI NA UMYSŁOWOŚĆ I LITERATURĘ POLSKĄ: Rozbicie jedności przekonań religijnych. — Brak jedności wśród różnowierców. — O co się spierano. — Polityczna strona walki. — Powstawanie literatury religijnej: przekłady Pisma św., kazania, katechizmy, wyznania wiary, pieśniarstwa, pisma ascetyczne. — Polemiki. — Stanowisko katolików wobec swobody objaśnienia Pisma św. i literatury różnowierczej. — Ostatnie zwycięstwa różnowierców i kontrreformacja. — Udział pisarzy w walkach religijnych. — Co dała reformacja literaturze polskiej. — Sąd prymasa Karnkowskiego o katolickiej literaturze religijnej 43

VI. LITERATURA WOBEC RUCHU POLITYCZNEGO XVI WIEKU: Polska szlachetną rzeczą pospolitą. — Sejmy i sejmiki kuźnią polityczną. — Problemy państwowe: władza królewska, urząd senatorski, sprawy Kościoła, prawo i sprawiedliwość, skarb i obrona kraju. — Zadania literatury politycznej. — Traktat Zaborowskiego. — Paszkwile za Zygmunta Starego. — „Egzekucja praw”. — Pierwsze wystąpienia Orzechowskiego. — Modrzewski w walce o męźszość. — Rejowa *Krótki rozprawa*. — Przeciwnożenstwo z Barbarą Radziwiłłówną. — Nowe pojmowanie „egzekucji praw”. — Przyłuski i Modrzewski ujmują całokształt spraw państwowych. — Rozkwit publicystyki politycznej. — Działalność publicystyczna Orzechowskiego, Kochanowskiego, Solikowskiego, Reja. — Pisma polityczne podczas bezkrólewia. — Solikowski najznakomitszym publicystą. — Paprocki i Warszewicki. — Dokoła wolności szlacheckiej. — W dążności do silnych rządów. — Ks. Piotr Skarga. — Antyturecka publicystyka ze schyłku XVI w. — J. Wereszczyński i P. Grabowski. — O powołaniu na pisarza politycznego. — Literatura polityczna narodowym piśmiennictwem 63

VII. W TROSCE O NARODOWĄ LITERATURĘ POLSKĄ: Pogarda rodzimości u Polaków. — Brak własnej literatury i polskości w piśmiennictwie. — Szczęśliwa zmiana poglądów na potrzebę literatury za renesansu. — Powstanie poezji dworskiej za Zygmunta Starego. — Czy poezja humanistyczna jest narodowa? — Tematy historyczne u Jana z Wiślicy, Krzyckiego i Janickiego. — Zadania dworskiej poezji. — Potrzeba dziejopisarstwa narodowego. — Czy

Miechowita objawił nas światu. — Dziejopisarskie prace Decjusza o współczesności polskiej. — Stanisław Górski, kolekcjoner dokumentów z czasów Zygmunta I. — Sąd Orzechowskiego o kulturze umysłowej czasów Zygmuntownskich. — Odczucie potrzeby nauki polskiej i literatury za Zygmunta Augusta. — Głosy o mecenacie literackim Zygmunta Augusta. — Czy król naprawdę stworzył polską narodową literaturę. — Dążności do unarodowienia literatury w pierwszej połowie XVI w. — Wzmoczone wysiłki nad tym za Zygmunta Augusta. — Proces tworzenia się literatury narodowej. — Sądy Reja o zadaniach literatury, jej potrzebie i swoim literackim powołaniu. — Czym była dla Polaków działalność pisarska M. Bielskiego. — Stanowisko Orzechowskiego w narodowej literaturze. — Czy Kromer objawił nas światu. — Górnicki o języku ojczystym i potrzebie nauk w Polsce. — Znaczenie Kochanowskiego dla literatury polskiej. — Rozkwit dziejopisarstwa. — *Herby rycerstwa polskiego* książką szlachecką. — Strykowski, odkrywca Litwy. — Zainteresowanie się Polski Słowiańszczyzną. — Inni dziejopisarze. — Zupełne spolszczenie literatury politycznej i religijnej pod koniec XVI w. . . 87

VIII. ZDOBYCZE LITERATURY POLSKIEJ XVI WIEKU: Najważniejsze nurty ożywiające piśmiennictwo XVI w. — Wielka liczba pisarzy. — Ich typy i rodzaje. — Bogactwo rodzajów literackich: poezja dworska, epigramat, pieśniarstwo, satyra, inwektywy i paszkwile, dialogi, mowy, epistolografia, dziejopisarstwo, powieści. — Geografia literacka 122